nanci činných, ale jen tehdy, žijí-li s těmito osobami ve společné domácnosti.

Zmíněná ustanovení o odvozeném b-i nezná právo platné na Slovensku a Podkarpatské Rusi. O b-i lze mluviti jen u osob fysických; u právních podmětů, jež nenáležejí k osobám fysickým, nastupuje na místo b. jejich sídlo; za toto sídlo se pokládá v pochybnostech místo, kde se vede správa.

B. má i mimo případy, kde se jím určuje obecná místní příslušnost soudní, ještě zvláštní význam pro určité spory. Tak spory o rozvod, rozluku a neplatnost manželství, jakož i spory o všeliké nároky z manželského poměru vznikající — pokud to nejsou nároky ryze majetkové — náležejí výlučně před soud (krajský), v jehož obvodě manželé měli své poslední, společné b. Dále v některých případech lze žalovati také u soudu dřívějšího b. osoby žalované: mohou totiž drobní živnostníci a námezdní dělníci zažalovati své pohledávky za dodané výrobky a zboží a za vykonané práce, které mají za osobou, jež se mezitím odstěhovala do obvodu jiného soudu, u soudu jejího dřívějšího b. Použití této výhody je však obmezeno časově, totiž žaloba musí býti podána do 90 dnů od poslední dodávky nebo práce.

B. má konečně svůj význam i pro některé věci soudního řízení nesporného. Tak určuje se b-m zůstavitelovým příslušnost soudu, povolaného k projednání pozůstalosti, a b. otcovým neb nemanželské matky, jež měli v čas svého úmrtí, příslušnost soudu povolaného k vykonávání poručenství a opatrovnictví nad nesvéprávnými dítkami jejich. Na Slovensku a Podkarpatské Rusi určuje se místní příslušnost poručenských úřadů přímo b-m poručencovým.

Právní prameny: zák. č. 111/1895 ř. z., §§ 65—75, 76, 97, 106, 109; zák. čl. I/1911 uh., §§ 19, 20, 21, 22, 23, 25, 31, 639, 640, 641; zák. č. 161/1921 Sb., čl. VII., č. 2, lit. b), f); zák. č. 391/1922 Sb.

Literatura.

Ott: „Soust. úvod do studia nového civ. ř. s.“, I., 2. vyd., str. 120 násl.; Hora: „Československ. civ. právo procesní“, I., 2. vyd., str. 165 násl.; Vážný: „O ústrojí a příslušnosti soudů“, 2. vyd., str. 155 násl.

Václav Hora.

II. B. v právu veřejném vůbec má význam v různém smyslu. Buď bývá důvodem místní příslušnosti správních úřadů, třeba ne všeobecným, anebo předpokladem práv a povinností občanových — volební právo bývá podmíněno řádným b-m určité délky, společníci obce (mimo majitele nemovitostí) musí míti v obci řádné b. (§ 6 čes. obec. zř.). Správní zákony nemají všeobecné definice pojmu b. Sahá se k předpisům J. N. Klade se váha na to, že b. tvoří střed hospodářské činnosti dotčené osoby. To je také smysl § 252 zákona o přímých daních 76/1927 Sb.: b. podle tohoto zákona má fysická osoba tam, kde má byt za okolností, z nichž lze souditi na úmysl se v místě trvale zdržovati. Možno míti současně několik řádných bydlišť. V nálezu n. s. s. Boh. 4557 bylo vysloveno, že podle § 4 domov. zákona (105/63 ř. z.) přikázání bytu jako součást chudinského zaopatření nezakládá „bydlení“. Otázka byla často řešena také pro obor nov. k domov. zákonu 222/96 ř. z. Srov. Boh. 5803 o tom, kde má trhovec jezdící po živnostensku po trzích, b.

Jiří Hoetzel.

Byty

viz Zabírání bytů.

Celibát.

C. duchovních (povinnost bezženství katolických duchovních ritu latinského s vyšším svěcením) nemá významu pro obor čs. veřejného práva. Pojem c-u se v čs. právu neurčuje; zák. č. 455/1919 Sb. užívá v nadpise výrazu „celibát učitelek“ jako běžného pojmu. V tomto smyslu (zákaz se ženiti nebo provdati, příp. požadavek svobodného stavu) lze mluviti o c-u v těch případech, kdy některé předpisy o úpravě veřejnoprávních služebních poměrů požadují svobodný stav jako podmínku přijetí do služby, případně zakazují zaměstnanci se oženiti nebo provdati. Tak na př. jest svobodný stav podmínkou přijetí za četníka na zkoušku (§ 17 zák. č. 299/1920 Sb.) a ku pohraniční finanční stráži (§ 4 nař. č. 201/1923 Sb.), leč by příslušné ministerstvo udělilo dispens. Ku přijetí za dozorkyni vězňů se požaduje, aby žadatelka byla svobodná, rozvedená nebo ovdovělá (§ 1 nař. min. sprav. č. 24/1914, Věstník min. sprav. VII./1914). Některé předpisy upravující služební poměry státních zaměstnanců v soukromoprávním služebním poměru určují, že ženatí uchazeči (provdané uchazečky) mohou býti přijati jen se svolením ústředního úřadu, tak uchazečka do státní kancelářské pomocné služby (§ 8 nař.

č. 113/1926 Sb.), uchazeč(ka) o místo sekundárního lékaře v civ. stát. léčeb. a human. ústavech a ve všeobecné nemocnici v Praze a o místo asistenta na státních babických školách (§ 5 nař. č. 21/1927 Sb.), uchazeč(ka) o místo ošetrovatelské v civ. stát. léčeb. a human. ústavech a ve všeobecné nemocnici v Praze (§§ 4 a 57 nař. č. 22/1927 Sb.). V zemských službách moravských jest zaveden c. pro ženské zaměstnance v kancelářské službě zvláštními usneseními zemského sněmu a výboru, která zachovávajíce povinnost c-u poskytují žaměstnankyni v případě provdání odbytné. Učitelky veř. ob. a obč. škol, na něž se vztahuje odst. 1 § 1 zák. č. 104/1926 Sb. (učit. zák.), mohou se provdati (podle § 17 učit. zák. platí pro ně předpisy služ. pragm. učit., zák. č. 319-1917 ř. z.), učitelky nestátních veř. ob. a obč. škol na Slovensku a Podkarpatské Rusi nebyly vázány c-em ani před účinností zák. č. 455/1919 Sb. (Srov. nál. n. s. s. č. 3727 Boh. adm.) Pro některé obory služby jest předepsáno, že svobodní zaměstnanci mohou se oženiti jen s úředním povolením, ku př. gážisté mimo služební třídy sboru stráže bezpečnosti (§ 25 nař. č. 295-1922 Sb.; ku přijetí se však svobodný stav nepožaduje), příslušníci četnictva, nejsou-li definitivní a nedovršili-li čtyřletou službu u četnictva nebo 30. rok věku (§ 24 zák. č. 299/1920), naddozorci pohraniční finanční stráže (§ 12 služ. předpisu č. 21134/1907 min. fin.; nedefinitivním příslušníkům pohraniční finanční stráže se povolení k sňatku vůbec neuděluje), svrchu uvedení zaměstnanci v civ. stát. léčeb. a human. ústavech, babických školách a ve všeobecné nemocnici v Praze, jichž služební poměr se ukončí odepřením souhlasu k ponechání ve službě v případě sňatku (§ 27 nař. č. 21/1927 Sb., resp. §§ 35 a 79 nař. č. 22/1927 Sb.). Připomenouti jest, že zaměstnankyně státních drah nemohou se provdati bez předchozího svolení příslušného úřadu železničního. Event. svolení ke sňatku vyžaduje však, aby se žadatelka reversem zavázala, že souhlasí se zrušením služebního poměru 3měsíční výpovědí; reversem vzdává se současně i svého pensijního oprávnění, jak praxe důsledně z předpisů služebního řádu pro zaměstnance státních drah vyvozuje (viz i rosudek nejv. soudu Váž. civ. č. 3532). Jen se svolením příslušného politického úřadu II. stolice, příp. vojenského úřadu mohou se oženiti osoby, které nesplnily řádné odvodní povinnosti, dále osoby odvedené, které nenastoupily presenční službu, a vojenské osoby z povolání (§ 36 br. zák. č. 193/1920 Sb.).

Richard Holl.

Celní právo

viz Právo celní.

Cenové soudy lidové.

byly zřízeny zák. z 28. V. 1919, č. 299 Sb., a měly přechodnou působnost. Prov. nař. bylo vydáno pod 21. VI. 1919, č. 347 Sb. C. l. s. byly povolány rozhodovati spory o zaplacení náhrady za to, že někdo za války do 28. X. 1918 zaplatil hotově nebo směnou přílišnou cenu za předměty potřeby, nepřevyšovala-li vymáhaná náhrada 10.000 K. (Pro vyšší nároky z tohoto důvodu zůstal příslušným sborový soud I. stolice.) Zřízeny byly při každém okresním soudu pro jeho obvod (§ 1 zák.). C. s. l. působil jako rozhodčí soud a skládal se z předsedy, jímž byl přednosta okresního soudu, jeho náměstků ze samosoudců tohoto soudu a 12 přísedících. Přísedící jmenoval přednosta okresního soudu, a to 3 z obchodníků a živnostníků, 3 ze zemědělců, 3 z dělníků a 3 z osob s pevným platem, v posledních dvou skupinách po jedné ženě, ve všech skupinách z osob navržených odbornými nebo, nebylo-li jich, politickými organisacemi každé skupiny. Nebyl-li po vyzvání podán návrh, jmenoval je přednosta sám podle své znalosti okresu. Podrobnější podmínky pro jmenování byly v § 3 zák. a § 1 nař. Předpisy j. n. o odmítnutí a vyloučení soudců platily o přísedících. Místně příslušným byl soud, v jehož obvodu se zdržoval žalovaný (§ 2 zák.). Žaloby musely býti podány do 6 neděl po počátku působnosti zákona, tedy do 28. VII. 1919, jinak nárok propadl. O žalobách bylo nařízeno napřed smírné jednání, ke kterému byli přizváni všichni přísedící. Předseda rozdělil jednání o smír mezi ně. Došloli ke smíru, byl sepsán o něm zápis pod dozorem předsedovým. O žalobách, o nichž nebylo dosaženo smíru, nařídil předseda ústní jednání. O nárocích do 5000 K rozhodoval tříčlenný senát (z předsedy a 2 přísedících, jednoho ze spotřebitelů, druhého z výrobců neb obchodníků), o vyšších pětičlenný senát (z předsedy a po dvou přísedících z každé skupiny). Řízení bylo podle obdoby civ. řízení soudního, a to do 1000 K ve věcech nepatrných, jinak řád-